

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

**Činnost Hnutí pro život ČR
a zkoumání jejího možného přesahu
do oblasti sociální práce**

Lenka Kejíková

Sociální práce se zaměřením
na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Praha 2021

Prague College of Psychosocial Studies

**Activity of the organization
“Hnutí pro život ČR”
and investigation of its possible
overlaps with social work**

Lenka Kejíková

Social work with orientation to communication and applied
psychotherapy

The Bachelor Thesis Work Supervisor:
Doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Prague 2021

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá problematikou protipotratových hnutí. Ač neopomíjí kontext USA jakožto kolébky těchto hnutí a jejich myšlenkového rámce, soustředí se zejména na české prostředí. Pozornost je věnována především nejvýraznější organizaci na české scéně, kterou je Hnutí pro život ČR. Práce se zaměřuje na popis a rozbor aktivit tohoto hnutí a jejich společenských konotací, čímž vytváří rámec pro následnou kritickou diskurzivní analýzu textů článků organizací vydávaného Časopisu pro život, kterou práce předkládá ve své empirické části. Hnutí pro život ČR je v práci nahlíženo v kontextu oboru sociální práce a je tu akcentován možný přesah činnosti hnutí právě do oblasti sociální práce.

Klíčová slova:

interrupce, prolife, prochoice

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the issue of anti-abortion movements. Although it does not leave out the USA as a birthplace of these movements and their conceptual framework, its main focus lies on the czech context and especially on the most prominent czech anti-abortion organization „Hnutí pro život ČR“. The thesis contains a description and analysis of activities and social connotations of this movement and thus creates a basis for a subsequent discourse analysis of several articles published in the movement's magazine called “Časopis pro život”. Hnutí pro život is analyzed in terms of social work profession and its possible overlap with it.

Key Words:

abortion, prolife, prochoice

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a veškerou použitou literaturu a prameny jsem uvedla v seznamu literatury.

V Praze, dne

Lenka Kejíková

Poděkování:

Děkuji vedoucímu své bakalářské práce Doc. PhDr. Jaroslavu Koťovi za vstřícnost a cenné rady při psaní práce.

OBSAH

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1. Hnutí „prolife” a „prochoice”	11
1.1 Názorová východiska	12
1.2 Historický rámec	13
1.3 Debata	15
2. Debata o potratech v českém prostředí	17
2.1 Historie legislativního rámce	17
2.2 Historický kontext protipotratové debaty	17
2.3 Srovnání situace v ČR a v USA	18
2.4 Etablování hnutí „prolife” a hnutí „prochoice” v ČR	19
2.1. Hnutí pro život ČR	20
2.1.1 Aktivity Hnutí pro život ČR	23
3. Činnost Hnutí pro život ČR v perspektivě sociální práce	30
3.1 Nabídka sociálních služeb pro ženy zvažujících interrupci	32
4. Kritická diskurzivní analýza	34

4. 1 Techniky a postupy KDA	37
4.1.1 Deskripce	37
4.1.2 Interpretace	38
4.1.3 Explanace	38
4.2 Výběr zdrojů (textů) pro KDA	39
PRAKTICKÁ ČÁST	40
5. Kritická diskurzivní analýza článků Hnutí pro život ČR	40
5.1 Přirozenost	41
5.2 Protivník	42
2.2 HPŽ ČR jakožto odborník a záchránce	46
ZÁVĚR	49
SEZNAM ZDROJŮ	51

ÚVOD

Problematika umělého přerušení těhotenství je složitým celospolečenským etickým tématem. Během druhé poloviny minulého století se v rámci debaty o interrupcích etablovaly dva hlavní názorové proudy, které do této debaty vstupují a které ji pojímají za svou: „prolife” a „prochoice”. Samotné užití těchto dvou termínů je složité a kontroverzní, o to více v českém prostředí, do něž byly přežaty z USA.

V této práci nejsou termíny „prolife” a „prochoice” překládány do češtiny. Překlady, které se nabízí, mají konotace, které mohou být zavádějící a matoucí. Použití původních termínů z angličtiny legitimuje také fakt, že je samy české organizace zastávající „prolife” nebo „prochoice” názorové pozice pro označení těchto pozic užívají. Detailnějšímu vymezení těchto termínů a psaní velkého a malého počátečního písmena v nich se tato práce věnuje v první kapitole, na místě, kde se v ní termíny poprvé objeví.

V první kapitole práce popíšu problematiku umělého přerušení těhotenství, nastíním její kontroverze a budu se věnovat popisu etablování dvou myšlenkových hnutí, které se agendou umělého přerušení těhotenství zabývají, což jsou hnutí „prolife” a „prochoice”. Zaměřím se na vznik a vývoj obou hnutí, jejich názorová východiska, ale také na jejich vzájemné dialogy a interakce, které jsou pro formování identity každého z nich stěžejní.

V druhé kapitole se zaměřuji na české prostředí a historii legálního přístupu žen k umělému přerušení těhotenství. Následně

popisují vývoj debaty o umělém přerušení těhotenství v ČR a vznik českých hnutí „prolife”. Soustředím se hlavně na největší a ve veřejném prostoru nejvýraznější hnutí, které nese název *Hnutí pro život ČR z.s.* Vymezuji jeho aktivity, přičemž se zaměřuji hlavně na politickou agitaci, *Linku první pomoci* a časopis *Hnutí pro život*.

Ve třetí kapitole se věnuji organizaci *Hnutí pro život ČR* z hlediska sociální práce a zaměřuji se na specifika práce se sociální skupinou těhotných žen, resp. se sociální skupinou těhotných žen, které uvažují o umělém přerušení těhotenství. Zároveň představuji nabídku sociálních služeb orientovanou na tuto skupinu.

Ve čtvrté kapitole popisuji metodu kritické diskurzivní analýzy. Rozebírám její jednotlivé oddíly a postupy při uplatnění. Také se věnuji vymezení pojmu diskurz.

V páté kapitole metodou kritické diskurzivní analýzy zkoumám texty časopisu *Hnutí pro život ČR z.s.* Při analýze věnuji pozornost samotné prezentaci organizace a možnému přesahu do oblasti sociální práce.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Hnutí „prolife” a „prochoice”

Umělé přerušení těhotenství neboli interrupce je jednou z nejstarších metod regulace reprodukce. Samotný termín interrupce se však objevuje až ve 20. století a označuje umělé přerušení těhotenství provedené odborníkem. I ve 21. století však není možné nazývat většinu pokusů o přerušení těhotenství právě tímto termínem. Každý den totiž na světě na následky neprofesionálního pokusu o ukončení těhotenství zemře více než 150 žen (Kulczycki, 1999).

Fenomén interrupcí je s moderní společností neodmyslitelně spjat stejně jako kontroverze, které provází většinu diskuzí o něm. Jedná se o téma, které bylo po celém světě mnohokrát diskutováno laiky i odborníky z řad zdravotníků, politiků, filosofů, feministů a mnoha dalších. Tématu se také pro jeho etickou složitost často chápou věřící a kněží hlásící se k nejrůznějším náboženským institucím, z nichž je však napříč celosvětovou debatou nejvýraznější hlas katolické církve (Rudy, 1996).

Ač je názorové spektrum skupin věnujících se tématu interrupcí velmi pestré, samotným zodpovězením otázky, zda je právo ženy na umělé přerušení těhotenství legitimní, je možné aktéry debaty rozdělit na dva poměrně jasně ohraničené tábory, kterými jsou „prolife” (pro život) a „prochoice” (pro volbu)¹.

---

¹ V práci budou označení „prolife” a „prochoice” používána v původním anglickém znění, psána s malým počátečním písmenem. Někteří anglicky píšící autoři do obou slov vkládají pomlčku: „pro-life” a „pro-choice” (např. Kulczycki), ostatní citovaní autoři ale pomlčku vynechávají. Všichni citovaní autoři používají malé počáteční písmeno. Nabízí se také možnost překladu a užívání termínů „pro život” a „pro svobodnou volbu”, tyto termíny mají ale v českém prostředí i jiné konotace, které by mohly být zavádějící. Původní anglické termíny byly zvoleny také s ohledem na jejich běžné užívání i v českém prostředí, a to často právě stoupenci těchto dvou hnutí. Vzniku a užívání termínů „prolife” a „prochoice” bude věnována značná pasáž této práce.

1.1 Názorová východiska

Hnutí „prolife“ vystupuje proti interrupcím v jakýchkoliv životních situacích, přičemž jeho názorová východiska odkazují především na křesťanskou, obzvláště katolickou, nauku (Munson, 2009). Vztah hnutí „prolife“ a křesťanství je dokonce natolik výrazný, že ho někteří autoři, jako např. Kerry Jacoby (1998), považují za hnutí náboženské, nikoliv politické či sociální. Jádrem morálního chápání světa „prolife“ aktivistů tvoří přesvědčení o tom, že nenarozený plod je člověkem a interrupce je tudíž z morálního hlediska nepřijatelným aktem, protože ukončuje život člověka. Je-li plod považován za lidskou bytost, disponuje, i jakožto nenarozený, všemi právy stejně jako ostatní lidé a nesmí tedy být zabit na základě přání jiného člověka. Lidský plod je stejně lidský jako batole, dítě nebo dospělý člověk, jeho právo na život tedy převyšuje „sekundární“ práva těhotné ženy na soukromí či na autonomní rozhodování o vlastním těle (Munson, 2009).

Vůbec první výzkum zaměřený na hnutí „prolife“ provedl sociolog Donald Granberg, který v roce 1981 poslal svůj dotazník náhodně vybraným členům významné americké „prolife“ organizace Národní výbor pro život². Na základě odpovědí zjistil, že názory členů hnutí jsou oproti tehdejší běžné americké populaci výrazně konzervativnější, a to hlavně v oblasti týkající se předmanželského, nemanželského a homosexuálního pohlavního styku. Podle Granberga vede jednotlivce k „prolife“ aktivismu nesouhlas s potraty, který je u těchto jednotlivců dán právě konzervativním přístupem k morálce.

Hlavní agendou hnutí „prochoice“ je naopak obhajoba práva žen na legitimní možnost bezpečného ukončení nechtěného těhotenství. Žena má plně disponovat možností autonomně rozhodovat o svém těle a

---

² *National Right to Life Committee (NRLC)*

životě. V rámci svojí činnosti se hnutí zaměřuje na prosazování reprodukčních práv obecně. Obhajuje práva žen a mužů rozhodovat o tom, kolik, kdy, v jakém intervalu a zda vůbec budou mít děti. Do širšího záběru činnosti hnutí „prochoice” tedy patří i snaha o dostupnou antikoncepci. Toto hnutí bývá často spojováno s feministickým hnutím nebo s hnutím za ženská práva (Rudhy, 1997).

Uvnitř obou hnutí však existují i různé názorové podskupiny, které spolu často nesouhlasí nebo složitě vyjednávají názorové pozice společné pro celou skupinu. Problematiku potratů také pojmají za svou i takoví aktéři, kteří by svoje stanovisko neoznačili jako „prolife” nebo „prochoice”. Tyto termíny se však staly v rámci debaty velmi významnými a jejich užívání vnáší do složité debaty často kýžené, někdy ale také kontroverzní a matoucí, zjednodušení.

1.2 Historický rámec

Sousloví *Hnutí pro život* je českým ekvivalentem celosvětově užívaného anglického termínu *prolife movement*, který byl v rámci protipotratové agendy použit poprvé v USA v roce 1973 v reakci na rozhodnutí Nejvyššího soudu v případě *Roe vs. Wade*, který povolil možnost legálního umělého přerušování těhotenství z důvodu zachování zdraví těhotné ženy a stal se v této oblasti významným precedents (Lively, Broyles, 2006). V té době již zformované hnutí proti potratům zvolilo toto jméno, aby zdůraznilo svůj postoj k potratům jakožto k aktům, které berou život nenarozeným dětem a zároveň aby bylo z názvu explicitně patrné, že jejich aktivity jsou primárně životy zachraňující a pozitivní. Původní negaci obsahující *Anti-Abortion movement* se tudíž přerodilo v pozitivní „prolife”³.

---

³ Velké počáteční písmeno je použito, protože se jedná o vlastní název organizace.

Případ *Roe Vs. Wade* figuruje v procesu etablování obou hnutí jako důležitý mezník a mobilizační podnět (Luker, 1984), v rámci kterého dochází k ostré polarizaci a vymezení diskurzů „prolife”, jakožto bojujícího za absolutní právo počatého “života” a prosazujícího naprosté zakázání potratů, a „prochoice”, jakožto hnutí obhajujícího reprodukční práva těhotné ženy. „Prolife” aktivisté chápali rozhodnutí soudu jako velkou a nebyvalou křivdu. Jednalo se o šok, který je podnítil k reakci a který je zároveň jasnou pomyslnou startovací čarou a počátkem tohoto hnutí (Munson, 2009).

Dle Oxford English Dictionary zavedl termín „prolife”⁴ do moderního jazyka jako první v roce 1960 A. S. Neill ve své knize *Summerhill: Radikální přístup k výchově dětí*⁵, která podněcuje rodiče k moderní výchově. Neill staví termín „prolife” do opozice k pojmům „anti-life” (proti životu) a dokonce, „pro-death” (pro smrt), které jsou podle něj příznačné pro lidi, kteří podle Neilla žijí život pěšáků politiků a kteří nemají vlastní vůli. V celé knize není potratová problematika nijak, ani implicitně, přítomna. Postoje Neilla navíc vůbec nejsou konzervativní, například v pasáži definující člověka, jehož smýšlení označuje jako „prolife”, se dokonce přímo vymezuje vůči katolické doktríně: „Žádný ‚prolife’ člověk by nemohl sedět v kostele a prohlašovat, že je hrozný hříšník.” (Neill, 1960, s. 31)

Jakkoliv byl původní význam nového slova „prolife” vzdálený protipotratové agendě, jeho adoptování bylo jedním z nejúspěšnějších strategických tahů v historii celého hnutí. Úspěch nového jména hnutí stojí hlavně na schopnosti zarámovat sebe samo jako v první řadě hájící život, nikoliv cokoli zakazující. Nový název měl tak velké ohlasy a úspěch, že se protichůdné názorové spektrum v přímé reakci

---

⁴ Autor termínu užíval pomlčku.

⁵ *Summerhill: A Radical Approach to Childrearing*. Předmluvu ke knize napsal Erich Fromm.

přejmenovalo na „Prochoice”. Debatu o nutnosti zarámovat hnutí podporující svobodnou možnost interrupce slovem volba zahájila ještě před samotným přejmenováním obou hnutí (potraty podporujícího i zatracujícího) ředitelka *Asociace pro výzkum interrupcí*⁶ Jimmeyerová, která ve zprávě z roku 1972 zdůrazňuje potřebu najít výrazný slogan proti konkurenčnímu „Právo na život”. Sama nabízí dvě varianty: „Právo na volbu”⁷ a „Svoboda svědomí”⁸, zmiňuje však, že ani s jednou není plně spokojená. Píše také o tom, že koncept volby je lepší než koncept svědomí, který implikuje nutnost cítit se v případě volby interrupce špatně. Po již zmíněném přejmenování jednoho tábora na „Prolife” nezbylo protistraně nic jiného, než přijmout i přes mnohé již zřejmé kontroverze název „Prochoice” (Greenhouse, Siegel, 2011).

Dřívější rozpaky autorky myšlenky o novém názvu „Prochoice“ Kimmeyové se poměrně brzy ukázaly jako opodstatněné. Rámec volby není zdaleka tak silný jako rámec života. Jenom skrze své označení mohou stoupci hnutí „pro život” obviňovat své odpůrce z toho, že jsou proti životu a často tak také činí.

1.3 Debata

Případová studie Vanderfordové z roku 1989 ukazuje, že zastánci hnutí „prolife” a „prochoice” používají při vzájemném osočování a urážení velmi podobné strategie. „Prochoice” aktivisté obviňují „prolife” oponenty z náboženského extrémismu a participaci na útlaku žen. Zastánci „prolife” přístupu často označují „prochoice” aktivisty za

---

⁶ *Association for the Study of Abortion*

⁷ „Right to Choose”

⁸ „Freedom of Conscience”

komunisty.⁹ Tento vzájemný výsměch má důležitou psychologickou funkci, protože umožňuje aktivistům, aby se definovali jako morální agenti bojující proti zlu.

Leslie Cannoldová se v publikaci *Mýtus o potratu: Feminismus, morálka a těžké volby, které ženy dělají*¹⁰ (2001) soustředí na sdílené hodnoty obou soupeřících hnutí. Dochází k tomu, že velice záleží na kontextu života jednotlivých členů a nenachází jedinou společnou obecně popsitelnou hodnotu či názorové stanovisko, které by obě hnutí sdílely. Zároveň popisuje důležitý názorový střet v přístupu k ženám podstupujícím interrupci. Zastánci „prolife” hnutí se k nim obvykle staví nedůvěřivě a důvody, které tyto ženy vedly k interrupci, označují za frivolní. Protistrana naopak akcentuje specifčnost životní situace každé ženy, která se rozhodne pro interrupci.

Filosofka zabývající se etikou Littleová tvrdí, že jednotlivci na obou názorových stranách mají respekt k mateřství a ke vzniku lidského života, ale liší se tím, jak tento respekt k životu projevují (1999). Zastánci „prolife” hnutí tvrdí, že úctu k životu nejlépe projevíme tak, že nenarozené dítě přivedeme na svět, s čímž „prochoice” nesouhlasí. Žena, která podstoupí interrupci nebývá optikou „prochoice” hnutí podle Littleové nahlížena jako život odmítající, ale jako život plně chápající ve všech jeho kvalitách a odmítající přijetí nové mateřské identity. Žena přistupující k interrupci není chápána jako rozhodnutá ničit, ale odmítající tvořit a transformovat se do role matky.

---

⁹ Sovětský svaz a země sovětského bloku mají jednu z nejdelších tradic legálního přístupu k interrupcím. V SSSR získaly ženy možnost legálně ukončit těhotenství v roce 1920, v roce 1936 byly interrupce znovu na čas zakázány a roku 1950 byly opět povoleny (Goldman, 1993).

¹⁰ *The Abortion Myth: Feminism, Morality, and the Hard Choices Women Make*

2. Debata o potratech v českém prostředí

2.1 Historie legislativního rámce

V českém prostředí bylo právo žen na interrupci uzákoněno podstatně dříve než v USA. Československo svou legislativní úpravou interrupcí totiž do značné míry kopírovalo vývoj v Sovětském svazu. V roce 1958 vešel v platnost zákon č. 68/1957 Sb. o umělém přerušení těhotenství do ukončeného 3. měsíce tohoto těhotenství, který připouští interrupci nejen ze zdravotních důvodů, ale nově i z důvodů „zvláštního zřetele hodných“. Pro posuzování závažnosti těchto důvodů byly zřízeny interrupční komise. Dle Černého a Schellové (2003) se posuzování jednotlivých případů postupně stávalo pouhou formalitou a kladně bylo vyřízeno 95% žádostí.

Schválení interrupční komise bylo pro přístup k umělému přerušení těhotenství nutné až do roku 1986, kdy vešel v platnost *Zákon č. 66/1986 Sb. o umělém přerušení těhotenství*. Ze zákona byla vypuštěna kategorie „zvláštního zřetele“ a k zákroku stačila jen žádost ženy bez uvádění důvodů. Interrupce mohla být provedena, pokud těhotenství nepřesáhlo 12. týden a pokud mu nebránil zdravotní stav ženy. Lékař byl povinnen ženu poučit o možných zdravotních důsledcích a o způsobech užívání antikoncepce (Černý a Schellová 2003).

Zákon č. 66/1986 Sb. o umělém přerušení těhotenství je v ČR stále platný a dosud nebyl novelizován. V roce 1992 byla přijata vyhláška stanovující platbu za interrupci, z veřejného zdravotního pojištění je hrazena pouze, je-li interrupce indikována ze zdravotních důvodů.

2.2 Historický kontext protipotratové debaty

Ač je přístup k interrupcím v českém prostředí legální již od roku 1958, veřejná debata o jeho legitimitě neměla ve stínu rudé hvězdy šanci vzniknout: „U nás byly tyto výdobytky zaváděny shora, ať už jde o

uzákonění práva na potrat v roce 1958 nebo o rovný přístup k profesím. Rovnost mužů a žen byla v podmínkách tehdejšího socialistického Československa sice patrně myšlena vážně, ale měla jeden háček: probíhala v situaci, kdy individuální svoboda obecně byla potlačována a kdy platil zákaz sdružování. V důsledku toho chybělo to nejpodstatnější: aby ženy své cíle mohly artikulovat samy a ve veřejné diskusi, což samozřejmě znamená i možnost zaujímat stanoviska k vládní politice.” (Havelková et al, 2004, s. 177)

Společenská debata o interrupcích mohla v českém prostředí vzniknout až po revoluci v roce 1989. Podobně jako v ostatních zemích bývalého sovětského bloku se i u nás staly interrupce významným politickým tématem (Kulczycki, 1999), ač ne natolik významným jako například v sousedním Polsku.

Samotná rovnost genderových rolí byla vystavena výzvě obhájit vlastní legitimitu a nutnosti vyrovnat se s nařčením ze socialistického konstruktů a diktátu shora. Na začátku devadesátých let se objevovaly iniciativy, které bojovaly za návrat k tradicím a k původním „přirozeně ženským rolím” – rolím matky a manželky v domácnosti. Tyto hlasy obviňovaly socialistický režim mimo jiné z toho, že ženy vyhnal z domácnosti a nahnal je do práce a z „křehkých žen” udělal ikonicky známé traktoristky a bagristky.¹¹

2.3 Srovnání situace v ČR a v USA

Situace v České republice je ve srovnání se západem velmi odlišná. Právě existence či neexistence legální možnosti žen podstoupit interrupci v době vzniku společenské debaty se jeví jako nejvýznamnější rozdíl. Debata o etických aspektech interrupcí se v českém prostředí

---

¹¹ „Kulturní myšlenky se mění jen pomalu; navzdory jiným převratným změnám staré mýty žijí dál. Jedním z těchto mýtů je mýtus maskulinity a femininity. S rozpadem nucené falešné ideologie mnozí lidé vítají svobodu navrátit se k dříve zakázaným tradicím.” (Havelková, H. et al, 2015)

mohla do veřejného prostoru dostat až po sametové revoluci, v době, kdy měl v našem prostředí legální přístup k ukončení nechtěného těhotenství tradici dlouhou 31 let. České ženy tak měly k interrupcím přístup o patnáct let dříve než ženy v USA. V USA se na základě touhy změnit výchozí stav zákazu interrupcí nejprve formovalo hnutí „prochoice”, které začalo prosazovat legální přístup k interrupcím, a po jeho dílčích úspěších se v reakci zformovalo hnutí „prolife”. V České republice se jakožto reakce na opačný výchozí vstav – legální přístup k interrupcím – zformovalo v devadesátých letech nejprve hnutí „prolife”. Zastánci „prolife” myšlenek tedy museli vstoupit do veřejného prostoru a problematizovat daný stav legálního přístupu k interrupcím, navrhnout změny a zdůvodnit je. Až v momentě, kdy dosáhli dílčích úspěchů, které doprovázel rostoucí zájem médií a politiků, se v reakci rodí české hnutí „prochoice” jakožto protihnutí (Meyer a Staggenborg, 1996), které se snaží zabránit uskutečnění cílů agitace hnutí „prolife”.

2.4 Etablování hnutí „prolife” a hnutí „prochoice” v ČR

Podle sociologa Meyera ovlivňují vznik a podobu protihnutí právě „malá rozhodující vítězství” (Meyer a Staggenborg, 1996). V českém prostředí se takovým impulzem pro etablování hnutí „prochoice” jakožto reaktivního protihnutí stal *Pochod pro život zorganizovaný Hnutím pro život ČR* v roce 2001, na kterém se podepisovala petice *Na ochranu nenarozeného života*. Ve stejném roce bylo s podporou *Hnutí pro život ČR* do zákona o pohřebnictví zahrnuto ustanovení o pohřbívání plodu po potratu, v němž je lidský plod označen jako „lidský pozůstatek”: „lidskými pozůstatky, jež se musejí pohřbít se rozumí mrtvé lidské tělo, jeho části nebo plod po potratu“ (Zákon č. 256/2001 Sb.).

Na *Pochod pro život* reagovala jako první *Feministická skupina 8. března*¹², která zorganizovala protiakci, k níž vydala prohlášení nadepsané slovy: „Budme pro svobodnou volbu!”, a v němž kritizovala názory *Hnutí pro život ČR*. V následném vývoji debaty o interrupcích je první *Pochod pro život* zásadní událostí, po které debata o interrupcích začala být ve veřejném prostoru výraznější a polarizovanější. Pochody pro život začalo *Hnutí pro život ČR* pořádat každoročně. Jedná se o významný manifest, kterému bude v této práci věnován větší prostor v následující kapitole.

Téma interrupcí pojala za své také dříve komunisty umlčovaná katolická církev, která je s českým hnutím „prolife” významně provázána. Do opožděné české debaty o interrupcích vstupuje také globalizace. České hnutí „prolife” navazuje na již zformulované myšlenky svých kolegů ve světě, hlavně v USA, přijímá velkou část jejich rétoriky a strategií. Stejně tak se i české organizace zastávající pozici „prochoice” odkazuje k již zformulovaným myšlenkám svých kolegů mimo ČR.

2.1. *Hnutí pro život ČR*

Obě názorové strany „prolife” i „prochoice”, jsou reprezentovány různými organizacemi, neoficiálními skupinami a jednotlivci z řad odborné a laické veřejnosti. V českém prostředí je poměrně malý počet organizovaných skupin, jejichž agenda by se soustředila primárně na protipotratovou agitaci. Výjimku tvoří organizace *Hnutí pro život ČR z.s.* (dále jen *HPŽ ČR*), jejímiž hlavními cíli jsou „ochrana lidského života od početí do přirozené smrti” a „podpora rodiny a manželství jako základních buněk společnosti” (2021, dostupné z <https://>

---

¹² *Feministická skupina 8. března* vznikla jako neoficiální organizace v roce 2000 za účelem pořádání *Mezinárodní stávky žen 8. března 2001*, která měla upozornit na problematiku postavení žen v ČR i ve světě. Od roku 2004 začala *Feministická skupina 8. března* používat název *Anarchofeministická skupina*.

hnutiprozivot.cz). Ač se tato organizace věnuje i jiným tématům, jejím hlavním záměrem je prosazování protipotratové politiky a zároveň společenská agitace ve formě nabízení pomoci ženám, které zvažují ukončení nechtěného těhotenství.

Druhým výrazným „prolife” subjektem je nezisková organizace *Občanský institut*, která vznikla v roce 1991. Definuje se jako konzervativní organizace a soustředí se hlavně na vzdělávací a publikační činnost. Hlavními tématy *Občanského institutu* jsou mimo „ochrany nenarozeného života” (2021, dostupné z <http://www.obcinst.cz>) také postavení žen a mužů ve společnosti, demokracie a její principy a přístup Evropské unie k náboženství. HPŽ ČR s Občanským institutem spolupracuje, často na něj ve svých článcích odkazuje a v rámci problematiky „ochrany nenarozeného života” přejímá od jeho představitelů část argumentace.

HPŽ ČR se definuje jako česká organizace, která není finančně, ani formálně svázána s žádnou jinou mezinárodní organizací, ale aktivně na mezinárodním poli s „prolife” organizacemi spolupracuje¹³.

HPŽ ČR nespolupracuje přímo s žádnou církví, ač má náplň její činnosti i veškerá psaná tvorba (internetové stránky, letáky, časopisy) na první pohled velmi výrazný náboženský obsah. Na internetových stránkách hnutí je explicitně zmíněno, že největší část podporovatelů se hlásí k římskokatolické církvi. K náboženskému, přesněji křesťanskému římsko-katolickému charakteru odkazují mše svaté, pořádané v Chrámu Matky Boží na Staroměstském náměstí v Praze, které bývají tradičním zakončením každoročních *Pochodů pro život*. *Pochodů pro život* se také účastní elity římskokatolické církve, které často zmíněným *Pochodům*

---

¹³ V roce 2003 vydalo *Hnutí pro život ČR* na vlastní náklady ve spolupráci s občanským sdružením Exodus kontroverzní knihu *Terapie homosexuality katolického psychologa Aardwega*. Originál v USA vydalo katolické „prolife” orientované nakladatelství Ignatius Press. *Hnutí pro život ČR* rozeslalo tisíce výtisků této knihy do českých základních škol.

pro život a hnutí jako takovému vyslovují veřejně podporu¹⁴. Na náboženskou povahu hnutí odkazují také výzvy k *Modlitbám za nejmenší*, které jsou téměř každý den sdíleny na oficiálních facebookových a instagramových profilech organizace. Vedoucí největšího a nejúspěšnějšího projektu *HPŽ ČR Nesoudíme, pomáháme* Jaroslava Trayerová dokonce v rozhovoru pro *Ecclesia Podcast* (2020) řekla¹⁵: „Hnutí pro život je, jak jste sama říkala, katolická organizace”, načež dodala, že svoji práci, spíše poslání, vnímá skrze optiku božího milosrdenství, jinak by ani nemohla.

HPŽ ČR uvádí, že přímo nespolupracuje s žádnou politickou stranou, ale soustředí se na politiky, kteří prosazují „prorodinnou politiku” a myšlenky spřízněné s hnutím. *HPŽ ČR* je však velmi úzce napojeno na politické reprezentanty strany *KDÚ-ČSL*, kteří mimo jiné vystupují na akcích hnutí (např. již zmíněném „*Pochodu pro život*”, v reklamních spotech, na letácích apod.). Členem *HPŽ ČR* je bývalý poslanec za *KDÚ-ČSL* Jiří Karas, který v březnu roku 2004 inicioval zpřísnění přístupu k interrupcím v parlamentu a jeho asistentem byl prezident sdružení *HPŽ ČR* Radim Ucháč. Restriktivní zákon navržený Karasem nakonec nebyl přijat, spojení s politickou reprezentací je ale pro aktivity *HPŽ ČR* zásadní, protože mimo to, že představitelům hnutí usnadňuje přístup k mediální viditelnosti, dává jim také prostor pro prosazování vlastních návrhů na parlamentní půdě a zařazení interrupční kritiky mezi relevantní společenská témata.

---

¹⁴ Z *Prohlášení českých a moravských biskupů k Pochodu pro rodinu a pro život*, které bylo schváleno na 108. plenárním zasedání České biskupské konference 25. ledna 2017 v Praze: „Jako představitelé České biskupské konference podporujeme letošní Pochod pro rodinu a pro život a reagujeme tím i na koncepci rodinné politiky představenou Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR a zdůrazňujeme fakt, že rodinu vnímáme jako základní buňku společnosti i církve. Jsme solidární s účastníky pochodu, žehnáme jim a vyprošujeme všem plnost darů Ducha Svatého.”

¹⁵ V reakci na uvedení projektu *Nesoudíme, pomáháme* moderátorkou slovy: „Tento projekt spadá pod katolickou organizaci *Hnutí pro život*” a následnou otázku „Jak velkou roli hraje víra, potažmo učení církve, v tom, co děláte?”.

Jak bylo výše zmíněno, činnost *HPŽ ČR* se věnuje převážně protipotratové tematice, v širším záběru jejího zájmu je ale veškerá agenda, kterou samo hnutí nazývá „ochranou života“. Do této kategorie spadá tudíž mimo kritiky interrupcí i kritika antikoncepce, eutanazie a genetického inženýrství. Nejčastějšími prostředky, které *HPŽ ČR* využívá, jsou lobbying, informační a vzdělávací aktivity, mediální a publikační činnost.

2.1.1 Aktivity *Hnutí pro život ČR*

HPŽ ČR komunikuje s veřejností hlavně přes svoje internetové stránky *www.hnutiprozivot.cz*, kde zveřejňuje nové články průměrně jednou měsíčně. Autor článku je obvykle neznámý, autorství bývá v hlavičce vedle data vydání označeno jako *HPŽ ČR*. Články zveřejňované na internetových stránkách mívají různý charakter, nejčastěji se však jedná o reakci na aktuální společenská témata v souvislosti s agendou organizace (např. změny reprodukčních strategií v době pandemie, příbytek nechtěných otěhotní apod.), propagaci vlastní činnosti, příběhy žen z *Linky pomoci* nebo informace o novinkách či zprávy ze společenských událostí pořádaných organizací. Část článků odkazuje na jiné cizojazyčné články nebo výzkumy a rozhovory jiných celosvětových „prolife“ organizací (např. polský katolický časopis *Gosc.pl*, konzervativní americká nezisková organizace *Deník amerických lékařů a chirurgů*¹⁶, slovenský *Institut pro lidská práva a rodinu* a další).

Samo *HPŽ ČR* rozděluje v sekci svých internetových stránek nesoucích název *Co děláme* (2021) svoji činnost do sedmi oblastí: *Nesoudíme, pomáháme, Lobujeme za život, Linka pomoci, Modlitby za nejmenší, Prenatální léčba, Národní pochod pro život* a *Vydáváme časopis*.

---

¹⁶ *Journal of American Physicians and Surgeons*

Projekt *Nesoudíme, pomáháme* je bezpochyby nejúspěšnější kampaní organizace. Vznikl v roce 2014 a je stejně jako celé *HPŽ ČR* financován z příspěvků dárců. V rámci projektu byla vydána propagační videa, ve kterých vystupují lidé z řad mediálně známých osobností, a to hlavně herců, zpěváků a moderátorů, kteří buď sehrávají scénku na téma „nechtěného početí“ a následně oslovují veřejnost nebo jen promlouvají k veřejnosti a vystupují proti interrupcím.

Podle internetových stránek *HPŽ ČR* (2021) podporuje projekt *Nesoudíme, pomáháme* 31 zdravotnických zařízení, v nichž jsou s jejich svolením umístěny informace o nabídce pomoci jejich klientkám v rámci projektu *Nesoudíme, pomáháme*. Výčet všech těchto zařízení je na internetových stránkách organizace k dispozici. Také je tu zmíněno 34 odborníků z řad lékařů, vědců a pedagogů, kteří projektu „vyjádřili podporu“. Na internetových stránkách organizace najdeme i šedesáti tři položkový seznam měst a obcí, které projekt podporují, a to včetně *Asociace krajů České republiky* a seznam šesti firem, které „pomáhají projektu s propagací“, mezi nimiž je i *Česká televize*, jež v roce 2019 zařadila do svého vysílání dvě z výše zmíněných videí, konkrétně *Miláčku, jsem těhotnej* a *Třetí dítě - odvaha někdy nestačí*¹⁷.

Projekt se těší poměrně velkému společenskému zájmu, velký reklamní poutač *Nesoudíme, pomáháme* je možné vidět na mnoha veřejných místech, obzvlášť v Praze (na zastávkách MHD, v metru), ale i v jiných městech po celé ČR. Předseda organizace Radim Ucháč uvádí, že reklamní prostor pro tyto letáky dostává organizace k dispozici jako podporu od reklamních firem zdarma: „Reklamní agentury nám poskytují bezplatné reklamní plochy“ (Časopis *HPŽ ČR*, 2020a).

---

¹⁷ *Česká televize* vysílala dva spoty, které apelují na zodpovědnost mužů např. slovy „Třetí dítě, to není jen o odvaze, malé auto a dva plus káka už nestačí. Chlapi, je to na nás.“. Vedoucí projektu Jaroslava Trajerové byla také v roce 2019 hostem pořadu *České televize Sama doma*, kde projekt prezentovala.

Projekt *Nesoudíme pomáháme* je úzce spjat s *Linkou pomoci*: „Projekt Nesoudíme, pomáháme vychází ze zkušeností žen na Lince pomoci, které se svěřují, že kdyby cítily podporu, na potrat by nešly. Pomozte nám to změnit.” (2021, <https://hnutiprozivot.cz>), která je prezentována právě jako pomoc pro těhotné ženy zvažující potrat. Vedoucí linky a zároveň mluvčí *HPŽ ČR* je Zdeňka Rybová,

Linka nabízí dle internetových stránek *HPŽ ČR* (2021) profesionální bezplatnou krizovou intervenci těhotným ženám zvažujícím interrupci či odbornou psychoterapeutickou pomoc. Zároveň nabízí rozsáhlou poradenskou činnosti např. v oblasti edukace o „přirozených” možnostech početí dítěte, analýzy dosavadních lékařských vyšetření, hledání „seriózních” odborníků apod. V souvislosti s epidemií covid-19 začala organizace v roce 2020 nabízet klientkám linky finanční příspěvek ve výši až 50 000 Kč, taková finanční pomoc je dle internetových stránek organizace nevratná a musí být stvrzena smlouvou, kde se klientka zavazuje „...*obdobně pomoci ženám, které nečekaně počaly dítě, a to až tehdy, kdy si to bude moci finančně dovolit*”.

Konzultantky linky se dle internetových stránek *HPŽ ČR* (2021) řídí vnitřním etickým kodexem, podle nějž všechny musí absolvovat akreditovaný výcvik v metodě krizové intervence.

Další oblast *HPŽ ČR* nese název *Lobujeme za život*. V tomto oddílu na internetových stránkách organizace (2021) je shrnuta veškerá dosavadní agitační činnost hnutí, která je rozdělena do dvou celků: „Řešíme” a „Podařilo se”. Organizace právě řeší „doplnění nevyčerpaného rodičovského příspěvku při nečekaném početí dítěte”, „podporu přijetí třetích dětí”, „léčbu příčin neplodnosti místo IVF” a „přejmenování mateřské a rodičovské dovolené na péči”. Organizaci se dle vlastních slov „podařilo vyřešit” „prevenci vydírání těhotných” a „konzultační výkon při nečekaném těhotenství”.

Neméně výrazným projektem HPŽ ČR jsou *Modlitby za nejmenší*. Ty mají svého „národního koordinátora“, římskokatolického kněze Jiřího Kordu. Podmínky podílení se na *Modlitbách za nejmenší* jsou koordinátorem přesně stanoveny. Účastníci se mají každý den modlit „na úmysl obnovy kultury života“ (doporučuje se desátek růžence) a dále je doporučena i míra účasti na mších svatých s „úmyslem obnovy života“. Zájemci, kteří se přihlásí k *Modlitbám za nejmenší* dostávají od koordinátora každé dva měsíce dopis, který je určitou formou zadání modliteb na následující dvouměsíční období. Zadání modliteb v těchto dopisech bývá obvykle spíše obecnějšího rázu, např.: „Za ty, kteří se angažují v ochraně života“ či „Za ty, kteří pamatují na nejmenší sloužením mší svatých“ (2021, <https://hnutiprozivot.cz>).

V březnu 2021 zavedl v ČR Jiří Korda praxi, která sklízí úspěchy u polských „prolife“ aktivistů. Jedná se o tzv. *Duchovní adopce*, kdy se věřící po dobu devíti měsíců modlí za konkrétní dítě, kterému hrozí nebezpečí interrupce a které je mu přiděleno koordinátorem. Nikde na internetových stránkách HPŽ ČR není informace o tom, o jaké „nenarozené děti“ se jedná, jakou formou dostává modlíci se informace o těchto „dětech“ a zda se jedná nebo nejedná o spojitost s volajícími na *Linku pomoci*.

Spojitost *Modliteb za nejmenší* a *Linky pomoci* je ale implicitně i explicitně patrná z oficiálního facebookového i instagramového profilu HPŽ ČR. Na těchto profilech obvykle v denní četnosti přibývají příspěvky pod hashtagy „Náš FB modlitební tým“, „Modlitby za nejmenší“, „Linka pomoci“ a „Nesoudíme, pomáháme“ s výzvou k modlitbě za určitou ženu, která zvažuje interrupci, případně jejího partnera či rodinu. Jména ani jiné osobní údaje žen v příspěvcích nikdy nejsou obsaženy, jejich případ je obvykle popsán jednou až dvěma větami.

Jako další aktivita HPŽ ČR je na internetových stránkách hnutí zmíněna *Prenatální léčba*. HPŽ ČR artikuluje problematičnost odborné i celospolečenské akceptace chirurgického ukončování těhotenství, která dle HPŽ ČR způsobuje stagnaci rozvoje medicíny v této oblasti. Problematice mimoděložního těhotenství se organizace věnuje v několika článcích, jako např. „Záchrana dítěte při mimoděložním těhotenství” či „Možnosti záchrany dítěte při mimoděložním těhotenství” (2021, <https://hnutiprozivot.cz>).

Pochod pro život byl v této práci již zmíněn. První pochod pro život zorganizovaný v roce 2001 se stal významným pro etablování reakčního hnutí „prochoice” v České republice. Stejně tak bylo výše popsáno, že *Pochod pro život* podobně jako *Modlitby za nejmenší* nejvýrazněji poukazují na provázanost HPŽ ČR s českou katolickou církví.

Pochody bývají tradičně zahájeny mší v Týnském chrámu, která je obvykle vedena významnými katolickými hodnostáři¹⁸, kteří v rámci této mše pronášejí kázání na téma „ochrany nenarozeného života”, většinou se účastní celé akce a obsah svého kázání přednáší znovu v upravené podobě v rámci následného kulturního programu na závěru pochodu. Prvního pochodu se podle organizátorů účastnilo kolem 900 lidí. V prvních osmi ročnících nepřesáhla účast tisíc lidí, do roku 2015 se účastnily maximálně dva tisíce. Zatím poslední pochod byl uspořádán v roce 2018. Pochod plánovaný na rok 2020 byl s ohledem na pandemickou situaci zrušen, stejně tak pochod v roce 2021.

Tradice pochodů pro život¹⁹ vznikla v americkém prostředí a opět odkazuje k precedentnímu případu Roe vs. Wade, na základě kterého

---

¹⁸ Např. arcibiskup Karel Otčenášek (2001, 2002, 2008), pražský arcibiskup a kardinál Dominik Duka (2004, 2011, 2016), biskup Josef Kajnek (2006), (2021, <https://www.cirkev.cz/archiv/010326-pochod-pro-zivot>).

¹⁹ „March for life”

byl v USA povolen legitimní přístup k interrupcím. První pochod se konal 22. ledna 1974 ve Washingtonu D.C., v den prvního výročí rozhodnutí případu Roe vs. Wade. Pochodu se účastnilo dvacet tisíc lidí (2021, <http://marchforlife.org>). Od té doby je pochod pořádán každý rok. Poslední ročníky 2020 a 2021 byly odloženy na neurčito kvůli pandemii.

Výraznou odlišností české tradice pochodů pro život oproti americké je navázání na struktury místní katolické církve. Kromě zmíněného zahajování pochodů mšemi odkazuje na katolicismus samotné datum pořádání pochodu, které se váže ke katolickému svátku nesoucí název „Den nenarozených dětí“, jenž byl etablován papežem Janem Pavlem II. v roce 1991. Datum tohoto svátku bylo symbolicky stanoveno na den *Zvěstování panny Marie* 24. března. V datu *Dne nenarozených dětí* proběhlo 16 *Pochodů pro život*. V roce 2017 proběhla akce poprvé mimo zmíněné datum, jako důvod uvedli pořadatelé vytíženost biskupů. Od tohoto roku není pro pochody stanovené pevné datum, jsou však vždy pořádány v měsíci dubnu.

Poslední z řady činností, kterým se *HPŽ ČR* věnuje je vydávání časopisu, který je označován také jako *Informační oběžník HPŽ ČR*. Časopis vychází obvykle jednou za 2-3 měsíce a má většinou cca 15 stran. Články, které v časopise vychází, jsou z velké části totožné se články, které jsou zveřejňovány na internetových stránkách organizace. Jak již bylo zmíněno výše, autorství velké části článků je nejasné a bývá označeno jako „*HPŽ ČR*“, pod částí článků bývá podepsán předseda hnutí Radim Ucháč. V časopise najdeme také překlady cizojazyčných článků, u nichž autoři obvykle bývají uváděni. Jediným dalším výrazným přispěvatelem, jehož autorství bývá označeno, je Radim Zrno, pracovník *Občanského institutu*, o jehož propojení s *HPŽ ČR* se také zmiňují výše.

Tištěnou verzi časopisu si zájemci mohou objednat na internetových stránkách hnutí, kde je k tomu motivují tato slova: „V

časopise Hnutí Pro život ČR najdete nejen odborné informace, ale také inspiraci a povzbuzení, které jinde nenajdete. Prostě takový survival kit. Vydáváme jej v nákladu více jak 13 tisíc výtisků, abyste měli čas na čtení a ochota pomáhat vám vydržela.” (2021, <https://hnutiprozivot.cz>).

Časopisu bude věnováno více prostoru v praktické části této práce, kde bude obsah jeho aktuálních vydání podroben kritické diskurzivní analýze.

3. Činnost *Hnutí pro život ČR* v perspektivě sociální práce

V předchozí kapitole bylo popsáno rozsáhlé pole působnosti *HPŽ ČR*. Ze všech aktivit, kterým se hnutí věnuje, je pro oblast sociální práce nejstěžejnější organizací nabízená poradenská činnost. Ta se zaměřuje na těhotné ženy zvažující interrupci a má jim poskytovat velmi rozsáhlé poradenství. Nabízí kontakty na zdravotníky, informace o nárokovatelných sociálních dávkách, zprostředkování azylového bydlení či psychologické poradenství, krizovou intervenci, ale i nevratnou finanční pomoc.

HPŽ ČR neposkytuje sociální služby v právním slova smyslu, poradenská činnost jejich *Linky pomoci* je hrazena z peněz dárců a nespadá tedy pod *Zákon 108/2006 Sb.* o sociálních službách, který vymezuje mimo jiné i sociální poradenství. Linku pomoci tudíž není možné najít ani mezi centry krizové pomoci v nabídce Registru poskytovatelů sociálních služeb spravovaném Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Jak bylo výše zmíněno, *HPŽ ČR* se v rámci své *Linky pomoci* soustředí na těhotné ženy, které zvažují interrupci. Ženy, které se na linku obrací, tedy určitým způsobem problematizují svoji potenciální interrupci.

V české odborné literatuře není sociální skupina žen zvažujících interrupci vymezena a blíže charakterizována, v literatuře tedy nejsou popsána specifika práce s ní. Nejblíže této skupině je skupina „osamocení rodiče” vymezená Pavlou Kodymovou a Janou Koláčkovou (Matoušek, Koláčková, Kodymová, 2005).

Jedinou publikací, kterou se mi k této specifické problematice podařilo dohledat v rámci zahraniční literatury, je článek sociální pracovnice bostonské nemocnice²⁰ Lilian Pike Cainové *Role sociálního*

---

²⁰ *Massachusetts General Hospital, Boston*

*pracovníka v případech potratů náctiletých pacientek*²¹, který vyšel v časopise *Sociální práce*²² v roce 1979. Cainová nabízí ve své publikaci rozsáhlý exkurz do této problematiky, věnuje se potenciální stigmatizaci dívek i samotnému zdravotnickému výkonu interrupce a jeho možným komplikacím. Žádost náctiletých pacientek o interrupci s sebou podle ní nese řadu etických i praktických problémů. Sociální pracovník má dívce pomoci rozhodnout se a zvážit všechny alternativy tak, aby krizi vyřešila k vlastní spokojenosti, přičemž jí má pomoci nahlížet na tuto zkušenost jako na epizodu jejího vlastního růstu a dospívání. Vyzdvihuje také nutnost věnovat se každému případu ve své jedinečnosti a potřebu nenahlížet problematiku optikou jakéhokoliv vlastního stanoviska, ať už je pro interrupci nebo proti ní. Má-li sociální pracovník klientkám pomoci rozhodnout se, musí zastávat neutrální pozici (Cain, 1979).

Pro sociálního pracovníka, který je v kontaktu s těhotnými dívkami zvažujícími interrupci, je dle Cainové nejdůležitější práce s krizí. Dívky jsou podle ní zmatené a nevědí, co očekávat, neví, jak budou dospělí reagovat. Vzhledem k časové omezenosti přístupu k interrupci je také nutné rozhodnout se relativně rychle a právě čas je jedním z přitěžujících faktorů. Navázání dobrého kontaktu se sociálním pracovníkem je podle Cainové pro dívku důležité i do budoucna. Některé klientky, které se rozhodnou pro potrat a ten následně absolvují, podle ní tuto událost pojmají jako určitou katarzi, po níž se jim uleví a s nemocnicí, kde k výkonu došlo, nechtějí mít dále už nic společného a ve většině případů tedy nepřistoupí na smlouvené dalšího sezení. Dobrá zkušenost se sociálním pracovníkem, jakkoliv byla krátká, může u klientek ale sehrát velmi důležitou roli v budoucnu v případě, že se u nich objeví další krize (Cain, 1979).

---

²¹ *Social worker's role in teenage abortions*

²² *Social work, vydávaný nakladatelstvím Oxford University Press*

Olga Havránková v knize *Krizová intervence*, která slouží jako základní příručka většiny krizových interventů u nás, věnuje problematice potratů celou kapitolu. Krize související s potratem řadí mezi specifické situace v životě ženy. Zabývá se problematikou interrupcí, ale pozornost věnuje také problematice spontánních potratů, krizovým situacím v období kolem porodu a během něj, narození mrtvého dítěte, narození postiženého dítěte, poporodním psychickým poruchám i problematice neplodnosti.

Stejně jako Cainová vyzdvihuje Havránková určitou časovou tíseň jakožto nejvýraznější specifikum krize související se zvažováním interrupce. Dodává však, že klientky obvykle kontaktují krizové centrum s předstihem a není nutné rozhodovat se v řádu hodin či několika dnů. Je však vždy potřeba zasadit hovor do určitého časového rámce, aby nebyla krizová situace posilována časovým stresem. Zároveň doporučuje na začátku hovoru ujasnit, zda se jedná o těhotenství nebo o podezření, že by se mohlo jednat o těhotenství. V druhém případě se krizový intervent s klientkou baví o možných obavách, které se nad tímto tématem vynořují, následně ji motivuje k návštěvě lékaře pro vyloučení či potvrzení tohoto podezření. Některé klientky mohou profitovat i z edukace o fungování těhotenských testů (Vodáčková et al, 2002).

V případě, kdy klientka ví jistě, že je těhotná, zdůrazňuje Havránková důležitost obecné zásady krizové intervence, kterou je nepředbírání a dodržování tempa, které stanovuje klient. Důraz klade obzvlášť na používaný jazyk. Jako příklad nevhodné intervence uvádí označení plodu interventem jako „děťátka“. Další nevhodnou intervencí je dle Havránkové strašení klientek nemožností dalšího otěhotnění po podstoupení interrupce a hrozbou postinterrupčního syndromu.

3.1 Nabídka sociálních služeb pro ženy zvažujících interrupci

Z hlediska sociální práce jsou ženy zvažující interrupci potenciální klientky různých sociálních služeb. S ohledem na situaci konkrétní ženy

by mohly hypoteticky čerpat téměř z celé škály nabídky sociálních služeb v ČR. Těhotná žena může být cizinka, nezletilá, drogově závislá, týraná či zneužívaná, finančně nezaopatřená či může být osobou se zdravotním postižením. Tyto všechny aspekty se mohou kombinovat nebo zároveň nemusí být přítomen žádný z nich. Těhotná žena zvažující interrupci by tedy mohla být potenciální klientkou krizové intervence, intervenčních center, domů na půl cesty, terénních programů, tlumočnických služeb či chráněných bydlení a dalších.

V ČR není velké množství poskytovatelů sociálních služeb, které by jako svou klientelu vytyčovali skupinu žen, zvažujících umělé přerušování těhotenství. Jednou z nich je například brněnská nezisková organizace *Na počátku*, která v rámci svých služeb nabízí těhotným ženám služby poradny a také službu azylového *Domova pro dětský život*, v němž se mohou ubytovat těhotné ženy, které se rozhodly interrupci nepodstoupit.

4. Kritická diskurzivní analýza

V praktické části této práce budou články vycházející v *Časopise HPŽ ČR* analyzovány metodou kritické diskurzivní analýzy (dále jen KDA). Jedná se o metodu kvalitativního výzkumu vycházející ze sociálního konstruktivismu (Hájek, 2014).

Abychom pochopili KDA, je nejprve nutné alespoň částečně vytyčit termín diskurz. Tento termín není snadné vystihnout. Jeho definice jsou velmi rozsáhlé a disciplíny, které s ním pracují, jej často pojmají odlišně. Existují např. definice, v rámci nichž je diskurz vágně pojat jakožto úsek soudružného textu nebo celý soudružný text, promluva či smysluplný výklad (Baker, 2006). Jasnější definici naopak nabízí oblast lingvistiky, kde diskurz někteří autoři²³ definují jako praxi užívání jazyka v kontextu sociální praxe (Schiffrinová, 1994).

Pro etablování KDA je však stěžejní pojetí diskurzu, které ve svém díle předkládá Michael Foucault. Jeho historické analýzy přináší pohled na naše povědomí o různých fenoménech (např. sexualita, duševní nemoc či subjekt) jako na formované v rámci diskurzu, nikoliv jakožto vycházející ze samotné povahy těchto věcí. Ve Foucaultově pojetí je diskurz chápán jako souhrn všech smysluplných tvrzení v dané historické periodě a společnosti. Diskurz podle Foucaulta vymezuje pole objektů, definuje legitimní perspektivu poznávajícího aktéra a ustanovuje normy pro tvorbu pojmů a teorií. Diskurz tak strukturuje realitu tím, že vymezuje zaprvé to, jaké objekty jsou poznatelné, vhodné zájmu či vůbec existují, zadruhé to, kdo má právo vytvářet pravdivá tvrzení o realitě a kdo je z takové tvorby vyloučen, a za třetí určuje, jaké jsou legitimní způsoby používání a rozvíjení kategorií, kterými je svět v dané době uchopován (Foucault, 2016).

---

²³ Např. sociolingvistkou Deborah Schiffrinovou, která vydala několik publikací na téma genderových rozdílů.

V díle *Dohlížet a trestat a Dějiny sexuality I.* Foucault rozpracovává další důležitý koncept, kterým je tzv. „produktivní moc“. Tento koncept je pro KDA také velmi stěžejní. Foucault rozpracovává pojetí moci jakožto nejenom negativní represivní síly, ale především jako síly pozitivní a produktivní, vytvářející nové objekty sociální reality, nové identity a nové touhy. Právě v *Dějínách sexuality* rozvíjí svou kritiku tzv. „represivní hypotézy“ (Foucault, 1999), která tvrdí, že sexualita byla v posledních dvou stoletích skrze zákazy a mlčení potlačena a popřena ve své pravé povaze²⁴. Domnělá represe sexuality je však dle Foucaulta ve skutečnosti součástí její vlastní produkce a moc operující jako zákaz je podle něj pouze jedním z prostředků, kterými byla sexualita zavedena do diskurzu a učiněna předmětem vědeckých analýz a společenské kontroly. Samotné vztahování se jedinců k zákazům je hybnou silou pro změny diskurzu: „Je-li sexualita potlačována, jinými slovy, je-li vystavována zakazu, je-li popírána její existence a je-li nucena mlčet, pak sám fakt, že se o ní mluví a že se mluví o jejím potlačování, má podobu úmyslné transgrese. Ten, kdo mluví touto řečí, staví se do jisté míry mimo moc; rozvrací zákon, anticipuje, jakkoliv nepatrně, budoucí svobodu. Odtud ona obřadnost, s níž se dnes mluví o sexu.“ (Foucault, 1999)

---

²⁴ První kapitola *Dějiny sexuality I.* nese název *My, noví Viktoriáni* a Foucault v ní popisuje změnu ve vztahování se k sexualitě ve společnosti, která postupně nastala během první poloviny 19. století a zasahuje až do autorovy současnosti: „*Po tomto jasném dni přišel rychlý soumrak, který vyústil v monotónní noci viktoriánské buržoazie. Sexualita byla jednou pro vždy pečlivě držena pod zámkem. Uklidila se do ústraní. Konfiskovalo ji párové manželství a beze zbytku ji pohltila vážnost reprodukční funkce. O sexu se mlčí. Legitimní a rozplozující se pár je zákonem. Vnucuje se jako vzor, vytyčuje normu, patří mu pravda a střeží právo, kdo kdy a o čem smí promluvit, neboť si vyhradil princip tajemství. Jak společenský prostor, tak každá domácnost znají jen jediné místo pro sexualitu, zato sexualitu užitečnou a plodnou: ložnici rodičů. Všechno ostatní se musí vytrazit; tělo uhýbá konformitě poloh, mravností slov bledne řeč. A neplodnost, stala-li se příliš okázalou a ostentativní, nabývá povahy anomálie; za tento nový status pak platí i příslušnými postihy.*“ (Foucault, 1999).

Moc je dle Foucaultových tezí nutně spjata s věděním. Neexistují podle něj žádné mocenské vztahy bez korelativní oblasti vědění a zároveň neexistuje vědění, které by nepředpokládalo a zároveň nekonstitovalo mocenské vztahy; moc tudíž přímo implikuje jistou formu vědění a vědění implikuje jisté vztahy moci (Foucault, 2016).

Foucaultova teze o propojení moci a vědění vybízí k odkrývání a reflexi vztahů moci, do kterých jsou zasazeny i naše vlastní teorie. Nabízí se také interpretování této teze jako kritiky vědění samotného a tím vybízejícího k vymanění se z pole mocenských vztahů. Foucault se v jednom ze svých rozhovorů k tomuto výkladu vyjadřuje tak, že jeho záměrem nebylo říci, že vše je špatné, ale že vše je nebezpečné (Foucault, 1984).

Foucaultův přístup klade důraz na diskurz jako na již zformovaný a obvykle jej zkoumá synchronně, oproti tomu KDA se soustředí na partikulární diskurzy reprezentující dílčí způsob mluvy. Rozdílně situovaní sociální aktéři vidí a reprezentují sociální život rozdílnými způsoby a rozdílnými diskurzy, které zápasí o hegemonii, jež umožňuje fixaci jejich významů způsobem vlastním jednotlivým diskurzům (Fairclough, 1993).

Lingvista Neil Fairclough chápe v rámci KDA diskurz trojdimenzionálně jako text, diskurzivní praxi a sociokulturní praxi. Jakékoliv užití jazyka je podle něj komunikačním aktem, který sestává z těchto tří dimenzí. Vztah mezi nimi je vzájemný a texty tak nemohou být nikdy analyzovány a pochopeny izolovaně od vztahů k ostatním textům a sociálnímu kontextu. Diskurz v jeho pojetí představuje formu nebo aspekt sociální praxe a je v dialektickém vztahu se sociálními strukturami. Diskurz konstituuje a zároveň je konstituován. Konstituuje určitou reprezentaci světa, sám je ale zároveň tímto světem částečně určován a omezován. Diskurz má dle Fairclougha funkci identitní, relační a ideační – ovlivňuje sociální struktury tím, že utváří subjekty a

jejich identity, vztahy mezi těmito subjekty a také vědění a názory (Fairclough, 1993).

Pro KDA jsou stěžejní i Faircloughovy koncepce „ideologií“ a tzv. „common sense“²⁵. Ideologii pojímá jako tzv. „implicitní filozofii“, která vyvstává v praktických aktivitách života. Na ideologie nahlíží jako na konstrukce praxí, jež vyrovnávají různé antagonismy, kontradikce a dilemata za účelem zachování dominance v rámci sociálního boje. Jedná se o legitimizaci vztahů moci, tedy o konstrukci významů za účelem udržení vztahů moci. Jako „common sense“ označuje vštípené a zaběhlé významy, které jsou chápány jako přirozené a které napomáhají v produkci a interpretaci textů diskurzů právě tímto způsobem. Aby mohl určitý diskurz ideologicky fungovat, je nutné, aby jako takový nebyl rozeznán (Vašát, 2009).

Pro výklad textu je nutné, aby byl koherentní, a to jak s ostatními texty, tak s okolním světem. Producent i konzument tohoto textu musí sdílet stejné předpoklady a stejná očekávání, která odkazují na „common sense“. Zvnitřněné předpoklady a očekávání interpretů i konzumentů jsou součástí jejich tzv. „zdrojů člena“²⁶, které dle Fairclougha vytváří schémata, rámce a skripty.

4. 1 Techniky a postupy KDA

Fairclough rozděluje KDA do třech jednotlivých, ač vzájemně se prostupujících, oddílů: deskripce, interpretace a explanance.

4.1.1 Deskripce

---

²⁵ Ustálené slovní spojení „common sense“ se do češtiny překládá nejčastěji jako „zdravý rozum“ nebo „selský rozum“, oba výrazy jsou však na tomto místě nevhodné, mají konotace implikující možné „ne-zdraví/nemoc“ či působí vágně a hovorově. Překlad výrazu je problematický, v české literatuře věnující se analýze textu jsem překlad tohoto termínu nenašla. Nakonec jsem se tedy rozhodla termín nepřekládat.

²⁶ „member's resources“

Deskripce se věnuje formální stránce textu. Analytik v rámci deskripce zkoumá klasické lingvistické znaky, jako jsou slovní zásoba, gramatika, struktura textu a v případě mluveného slova tón a dikci. Doporučuje soustředit se na zkušenostní, relační a expresivní hodnoty slov a také na použité metafory. Není nezbytně nutné, aby se ve své analýze výzkumník soustředil na všechny tyto aspekty, záleží na jeho jazykovědné vzdělanosti a konkrétní podobě textu.

4.1.2 Interpretace

Intertextuální charakteristiky textu tvoří podle Fairclougha komplementární dvojici s charakteristikami lingvistickými. V rámci interpretační části KDA analytik zkoumá samotnou diskurzivní praxi. Snaží se tedy určit a vykládat různé diskurzivní typy pojící se s určitými typy situací a způsob jakým ovlivňují reprezentace, subjekty a jejich vzájemné vztahy. Výzkumník se má snažit vypovídat v kontextu a popisovat za prvé „co se děje“²⁷, za druhé „o koho se jedná“²⁸ a za třetí popisovat „vztahy mezi subjekty“²⁹.

4.1.3 Explanace

Poslední část KDA explanace je dle Fairclougha způsob, jakým můžeme nahlédnout diskurz v rámci mocenských vztahů jako součást procesu sociálních bojů. Analytik se tudíž snaží objevit sociální determinanty, které utvářejí diskurz, ideologie a efekty. Výzkumník tedy zjišťuje, zda diskurz určuje nebo přetváří mocenské vztahy. Analytik a ostatní aktéři dle Fairclougha interpretují stejně, (kritický) analytik se ovšem vyznačuje tím, že se snaží nabourat ve „zdrojích člena“

---

²⁷ „what is going on“

²⁸ „who is involved“

²⁹ „relationships between subjects“

zakořeněné „přirozené“ předpoklady, ke kterým ho vybízí „common sense“ (Fairclough, 1993).

4.2 Výběr zdrojů (textů) pro KDA

V následujícím oddílu této práce jsou analyzovány texty článků psaných stoupenci *HPŽ ČR*, které vychází v *Časopise HPŽ ČR*. Analyzovány byly všechny články, které vyšly ve vydáních časopisu v roce 2020 a články z prvního vydání roku 2021. Jedná se o celkem 40 článků.

KDA textů si klade za cíl dekonstrukci zdánlivých přirozeností a daností v oblasti působení *HPŽ ČR*. Snaží se také o odhalení dynamických procesů vyvstávajících při vymezení se diskurzu *HPŽ ČR* jakožto hlavního reprezentanta diskurzů „prolife“ v ČR vůči diskurzu „prochoice“ a o nastínění souboje těchto dvou diskurzů o hegemonii v rámci celospolečenského řádu diskurzu interrupcí. Analýza článků také ukazuje, zda se *HPŽ ČR* sebe prezentuje jakožto odborník na problematiku interrupcí a odborník v oblasti poradenství a péče o ženy v krizi, které zvažují ukončení nechtěného těhotenství.

PRAKTICKÁ ČÁST

5. Kritická diskurzivní analýza článků *Hnutí pro život ČR*

V této části práce představuji KDA článků vycházejících v *Časopisu Hnutí pro život ČR*, který je v podtitulku samotného časopisu nazýván také *Informační oběžník Hnutí pro život ČR*. Časopis byl v této práci již zmiňován v teoretické části jako jedna z aktivit *HPŽ ČR*.

Jádrem diskurzu *HPŽ ČR* je postulování embrya jako živé bytosti, s čímž se pojí jeho právo na život. Interrupce je tudíž pojmána jako počín stejně závažný jako vražda člověka: „Protože to je pravda a pokud víme, že potrat je vraždou, tak bychom byli nekonzistentní, kdybychom od toho ustoupili.“ (HPŽ ČR, 2020a), „Pomůžete tak nejen konkrétním počatým dítětem, ale především proměnit myšlení, že potrat, zabití nevinného človíčka, není společensky akceptované řešení.“ (HPŽ ČR, 2020c) Nebo také: „Usiluje o zastavení zabíjení nenarozených dětí v naší zemi...“ (HPŽ ČR, 2020d). Sebe sama pojímá organizace jako aktéra, který se nejrůznějšími způsoby snaží tomuto „zabíjení“ a „vraždění“ „dětí“ bránit: „Naším cílem je ale zastavit zabíjení nenarozených dětí.“ (HPŽ ČR, 2020a) Ke čtenářům se obrací jako k subjektům, které jsou součástí tohoto zabraňování: „Společně pomáháme obnovit respekt k nenarozeným dětem!“ (Časopis HPŽ 3/20) Nebo také: „Pomozte úsilí o obnovu respektu k nenarozeným dětem!“ (HPŽ ČR, 2020b)

Protipotratová agenda je obsažena i v používaných výrazech. Každá těhotná žena je vždy již „maminkou“. I těhotná žena zvažující interrupci je tudíž označována jako „maminka“ nebo „matka“, interrupce je, jak bylo výše představeno, označována jako „vražda“, a to buď „dětí“, „nenarozených dětí“, „dětátek“ nebo „človíčků“, sama interrupční praxe obecně jako „praktiky vraždění dětí“. V člancích je

operováno také se slovem smrt: „smrt nenarozeného dítěte” (HPŽ ČR, 2020b).

5.1 Přirozenost

Autoři článků se často odkazují k „přirozenosti” a „normálnosti”. Pro ženu je přirozené rodit děti a chtít děti. V žádném z analyzovaných textů se neobjevuje poukaz na to, že by mohla existovat taková žena, která by podstoupila interrupci jen z toho důvodu, že se vědomě rozhodne nemít děti např.: „*Matka³⁰ postupně dítě poznává a přijímá, těší se na něj a představuje si život s ním.*” (HPŽ ČR, 2020d), „*Dítě je dar a vždy je lepší mít o jedno dítě víc než méně. Neznám ani jednu ženu, která by litovala, že má dětí moc.*” (HPŽ ČR, 2020d) „*Ženy často vyjadřují smutek, že neměly dětí více...*” (HPŽ ČR, 2021). Členové hnutí tudíž na základě tohoto chápání ženské mateřské role „zachraňují děti”, ale také těhotné ženy: „*Chráníme-li matku, chráníme dítě.*” (HPŽ ČR, 2020b)

Sami sebe, tedy sebe jako autory článků, sebe jako veřejné představitele a mluvčí hnutí, ale i sebe jakožto skupinu reprezentantů hnutí, pojmají členové HPŽ ČR v textech jako „normální”. Normalita je často akcentována jako vymezení se vůči opačnému tedy „nenormálnímu” stanovisku, stavu či jednání. V rozhovoru odpovídá předseda hnutí Ucháč na otázku, proč se účastnit *Pochodu pro život* slovy „*Normální lidé, normální názory.*” (HPŽ ČR, 2020b)

Na příklad v článku o účasti Donalda Trumpa na *Pochodu pro život* v USA se objevuje typické použití slova „normální” i „přirozený”. Neznámý autor se zde táže po uplatňování „tvrdé síly” v českém prostředí, ptá se, kdy byly naposledy perzekuovány obscénosti na pochodech *Prague pride* a pokračuje slovy: „*Nebo sexuální výchova*

---

³⁰ těhotná žena

*ničící přirozený stud dětí od mateřských škol? V normálním stavu společnosti by sexuální instruktoři šli sedět na dva roky podle paragrafu 217 o ohrožování mravní výchovy mládeže.” (HPŽ ČR, 2020, a) Odkazy na „přirozenost” a „normálnost” jsou v textech často spojovány právě s užíváním kolokvialismů, jako například „jít sedět”, které plní funkci určitého zdůraznění. Hovorové výrazy pomáhají sdělení odkazovat se na „common sense” a „přirozenost” a „normálnost” tak podtrhnout, např.: „*Nekecáme. Pomáháme!*” (HPŽ ČR, 2020b) „*A farmaceutické firmy dělaly vše pro to, aby „hormonálku“ udělaly lákavou a sexy.*” (HPŽ ČR, 2020b) Nebo také: „*Naopak, pokud byste nyní na nějakém fóru OSN či na jednání Evropské komise začali tvrdit něco jiného³¹, budete vypadat jako blázen. Jako někdo, kdo – lidově řečeno – spadl z višně.*” (HPŽ ČR, 2020b)*

5.2 Protivník

Autoři textů HPŽ ČR používají často agresivní rétoriku, v rámci které se ať už explicitně či implicitně ofensivně staví ke svým potenciálním soupeřům, tedy k těm aktérům veřejné debaty, kteří mohou nějakým způsobem bránit jeho hlavní aktivitě, kterou je „záchrana nenarozených životů”. Takových soupeřů vyvstává při analýze textů více. Někteří jsou takto prezentováni jako špatní v každé zmínce o nich, k jiným mají autoři článků postoj ambivalentní. Texty vymezujících se vůči protivníkům obsahují často expresivní výrazy, již zmíněné kolokvialismy a ironická vyjádření. Dochází tu také k častým stereotypizacím.

Jako jasný protivník v textech vystupuje „feministka”. Ta je prezentována jako amorální, zmatená ve svých názorech a často nepřiměřeně se chovající a „hysterická”: „*V mnoha městech probíhají*

---

³¹ Než to, že je správné radit HIV pozitivním pacientům, aby tajili své sexuální partnery.

několikatisícové demonstrace, jejichž účastníci – přesněji řečeno většinou účastnice, a jak lze sledovat v přímém přenosu varšavských protestů na protivládním portálu onet.pl, často dívenky s nevinnými očima – vykřikují vulgární a propotrátové slogany, feministická, proticírkevní a protivládní hesla a slibují revoluci a válku žen.” (HPŽ ČR, 2020d) “Když jsme v prvním možném termínu akci nahlásili, zjistili jsme, že anarchofeminističtí přátelé nelenili a o půlnoci prvního možného dne vyblokovali Klárov pro sebe.” (HPŽ ČR, 2020a)

Dalším agentem, vůči kterému se HPŽ ČR ve svých textech často vymezuje, je „gynekolog”. Ke gynekologům má HPŽ ČR výrazně ambivalentní stanovisko, které sami autoři v některých článcích explicitně zmiňují: *„Gynekologové jsou zajímavou skupinou lidí. V jednu chvíli pomáhají dětem na svět, v jinou chvíli provádějí potraty. Jsou oslavováni i zatracováni. Je snadné je odsoudit jako „vrahy v bílých pláštích“. Je laciné je omlouvat jako pouhé oběti bezcitného systému. Naopak je třeba s nimi hovořit a spolupracovat. A o to se snažíme. Jsou nezbytným prostředníkem mezi námi a ženami, které zvažují potrat.” (HPŽ ČR, 2020d) HPŽ ČR v některých textech gynekology rozděluje na dobré a špatné, v jiných na spolupracující a nespolečující. Špatný gynekolog, který provádí interrupce a nijak je neproblematizuje, se podílí na „zabíjení nenarozených dětí”.*

V textech o gynekolozích jsou rozpoznatelné dva narativy. První je o skupině všech gynekologů v ČR, jejichž většina se staví k interrupcím odmítavě. Téměř žádný gynekolog tento výkon „nedělá rád”, velká část je proti a staví se k interrupcím přinejmenším jako k nepříjemné povinnosti: *„My můžeme mluvit s gynekology, protože většina dělá potraty z pocitu povinnosti a mnozí jsou našťvaní, že je k tomu ženy svým životním stylem nutí.” (HPŽ ČR, 2020a) “Díky pochopení a podpoře i od mnohých řádových gynekologů, kteří sice nejsou v*

kategorii „prolife“ a potraty z pocitu povinnosti provádějí, se nabídka pomoci dostane k těm ženám, které to potřebují.” (HPŽ ČR, 2020d)

Druhý narativ je o malé skupině osvícených „prolife” gynekologů, kteří potraty buď neprovádí, nebo od nich ženy před výkonem určitým způsobem odrazují. Těchto gynekologů je málo a cílem hnutí je jejich řady rozšiřovat. V textech je tato skupina explicitně stavěna do kontrastu s většinou, která interrupce rutinně provádí: *„S lítostí vnímáme, že mnozí gynekologové berou potrat jako cosi normálního.” (HPŽ ČR, 2020d)* *„Lékař by měl srozumitelným způsobem přiměřeným schopnosti ženy to pochopit - vysvětlit rizika a popsat alternativy. V praxi víme, že to probíhá velmi formálně – dají jí to prostě podepsat. A ta písemná podoba je také velmi nedostatečná. Ale jsou i gynekologové, kteří to berou vážně, věnují tomu čas a tam to efekt má. Jen jich je málo.” (HPŽ ČR, 2020b)* *„My máme skupinu prolife gynekologů. Snaží se být aktivní i v léčbě neplodnosti, nedělají potraty, zapojují se do debat. A věřte mi, nemají to vždy jednoduché... Většina gynekologů je bohužel opačného názoru. (HPŽ ČR, 2020b)”*

Syntézou těchto dvou narativů by mohl být ústřední narativ o tom, že čeští gynekologové *„dělají potraty z pocitu povinnosti”* a jsou *„naštvaní, že je k tomu ženy svým životním stylem nutí”*, ale zároveň *„berou potrat jako něco normálního”* a nejsou tudíž nijak motivováni participovat na jakémkoliv celospolečenské změně vedoucí k omezení či zákazu těchto praktik a většina z nich není motivována ani ke změně praxe ve své ordinaci, kterou by byla jistá forma přesvědčování ženy vyžadující interrupci, aby změnila názor. Cílem hnutí je tento stav změnit a zvětšovat malou skupinu gynekologů, kteří jsou na jejich straně: *„Řada gynekologu si stále více uvědomuje, že potrat není řešení, protože mohou ženě nabídnout zcela jiné, mnohem lepší řešení. A všichni jsou spokojeni: lékař, žena i její nenarozené dítě.” (HPŽ ČR, 2020b)*

Dalším z agentů, se kterým HPŽ ČR ve svých textech operuje a vyjednává pozice, je „muž“, partner ženy zvažující interrupci a „otec nenarozeného dítěte“. Autoři textů se na muže obrací jako na zodpovídajícího za situaci a její řešení, navazují na výše popsané pojmání žen jako „přirozeně po dětech toužící“. V textech není zmíněna žádná podobná „přirozená touha“ mužů mít děti. Autoři však apelují na povinnost muže postarat se o ženu, případně o dítě, a na jeho zodpovědnost: *„V drtivé většině je to však postoj partnera, otce počatého dítěte, který je klíčový pro výsledek rozhodnutí.“* (HPŽ ČR, 2020b), *„Klíčový je proto v otázce potratu postoj otce dítěte, aby v něm žena měla skutečnou oporu.“* (HPŽ ČR, 2020b) *„Tou druhou stranou mince je zodpovědnost muže za počaté dítě a jeho matku.“* (HPŽ ČR, 2020b)

Objevuje se tu ale velká problematizace toho, že muži této své „povinnosti“ nedostávají: *„Někteří otcové se po oznámení těhotenství vypařili a maminky s jejich pomocí momentálně nemohou počítat.“* (HPŽ ČR, 2020c) *„Partnerovi oznamuje, že na potrat nepůjde, partner ji vyhazuje i s jejich synkem.“* (HPŽ ČR, 2020c) *„Jste nečekaně těhotná. Dítě si chcete nechat, ale partner vás přesvědčuje o opaku. Říká, že si to nemůžete dovolit. Vyhrožuje, že vás opustí. Křičí na vás a hází vám kufr, abyste si sbalila věci. Oporu nemáte ani ve své rodině, nemluvě o tchýni.“* (HPŽ ČR, 2020b)

V rámci problematiky mužů, kteří nutí své ženy k interrupci, se autoři článků obrací v první řadě právě na muže a pokouší se v nich probudit zodpovědnost, jak bylo výše popsáno a ilustrováno citacemi. V druhé řadě se obrací na ženu a její „přirozenost“, kterou by dle autorů měla vyslyšet. Tato „přirozenost“ ji nabádá k interrupci nepřistoupit, přestože ji její partner, na kterém je závislá, nutí k opaku. Neuposlechnutí tohoto „volání přirozenosti“ má být pro ženu vždy fatální. Autoři článků přináší příběhy žen, které se nakonec nechaly

donutit a svého rozhodnutí litují: „*V noci jsem se probouzela kvůli nočním můram. Vnitřní hlas mi napovídal, že si mám dítě určitě nechat, jenže...*” (HPŽ ČR, 2021) „*Já vím, že s tím teď už nic neudělám, ale jak se mám smířit s tím, že jsem zabila vlastní dítě?*” (HPŽ ČR, 2021) V citovaném výtisku Časopisu HPŽ ČR z letošního ledna následuje po příběhu zlomené ženy, která se nechala přinutit k potratu, na vedlejší straně rozhovor s rodiči čtyř dětí, který má jít příkladem a vytváří kontrast k příběhu ženy, která podstoupila interrupci: „*Myslím, že roli hraje i manželovo stále silněji veřejně projevované nadšení z každého dalšího potomka.*” (HPŽ ČR, 2021)

2.2 HPŽ ČR jakožto odborník a zachránce

Autoři analyzovaných článků v textech o *Lince HPŽ ČR* zdůrazňují odbornost svých pracovníků³²: „*Ženy jako Viky se mohou obracet na Linku pomoci, kde jsou k dispozici zkušené konzultantky specializované na krizovou intervenci. Kromě nabídky finanční pomoci a nezbytné psychické podpory jsou schopny nečekaně těhotným ženám poradit i se všemi ostatními aspekty jejich obtížné situace a případně je nasměrovat, kde najdou další pomoc.*” (HPŽ ČR, 2020c)

Jasným a hnutím explicitně artikulovaným cílem těchto intervencí na lince je vždy záchrana „dítěte”. Tento přístup není díky výše zmíněnému hledisku „záchrana dítěte je záchranou matky” v textech nijak problematizován.

V analyzovaných textech se často objevuje kritika „státu” jakožto zodpovědného subjektu, který se o ženy dostatečně nepostaral. Samo hnutí se prezentuje jako zachránce, který tuto situaci, často jakožto jediný, řeší: „*A zatímco pomoc od státu se vleče, nájem se musí zaplatit hned.*” (HPŽ ČR, 2020b) „*Ano, je tu státní sociální pomoc. Všichni*

---

³² Vždy je o nich psáno v ženském rodu.

žadatelé jsou ale považováni automaticky za zneužívače a pokud člověk nemá drzé čelo, ostré lokty a hlavně zkušenosti čerpače, nemá většinou u státní mašinérie šanci.” (HPŽ ČR, 2020c) V rámci této rétoriky se autoři vymezují hned proti dvěma subjektům, proti úřednicím³³ reprezentujícím nefunkční systém státní pomoci a vůči „chronickým” čerpatelům sociálních dávek.

Aparát sociální pomoci tedy autoři textů obviňují z neochoty, neschopnosti, neprofesionality a také ze zaujatosti proti zmíněným „chronickým čerpačům”: *„Úřednice, zvyklé jen na lidi na okraji společnosti často zneužívající sociální systém, je v tom (pozn. autorky: že nedostanou státní podporu) jen utvrdí.*” (HPŽ ČR, 2020c) *„Běžná praxe je, že na úřadech radí: Nepodávejte si žádnou žádost, stejně nic nedostanete.*” (HPŽ ČR, 2020c) *„Jako by se (pozn. autorky: úředníci) snažili každou žadatelku dopředu odradit. Tak si nemáte dělat tolik dětí, když na to nemáte...’*” (HPŽ ČR, 2020c)

Rétorika proti „chronickým čerpatelům dávek” opět odkazuje k „common sense” normálnosti a slušnosti: *„A to u slušných normálních lidí, ne u nějakých podvodníku a chronických čerpačů dávek.*” (HPŽ ČR, 2020b) HPŽ ČR se vymezuje vůči lidem, kteří čerpají státní sociální podporu „chronicky” a „zneužívají systém” hlavně v kontextu vlastní nabízené pomoci lidem v nouzi: *„Potvrzuje, že mezi žadateli je hodně těch, kteří nikdy v životě žádné sociální dávky od státu nepobírali, pracují, žijí v manželství – zkrátka obyčejní slušní lidé.*” (HPŽ ČR, 2020b) Lidé, kteří čerpají dávky, jsou těmito texty ostrakizováni a přímo i nepřímo obviňováni z toho, že „obyčejní slušní lidé” se k sociální pomoci, na kterou mají nárok, kvůli nim nedostanou: *„Pokud zjistíme, že to jsou ženy, které jsou dlouhodobě na dávkách a z dluhu si udělaly*

---

³³ Vždy je o nich psáno v ženském rodu.

životní styl, tak se rozloučíme zase my. Bylo by to jako házet peníze do černé díry a stejně by jim to nepomohlo” (HPŽ ČR, 2020b)

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem provedla rozbor činnosti české organizace *Hnutí pro život ČR z.s.* Abych tak mohla učinit, bylo nutné zasadit její působení do kontextu dosavadní české debaty o umělém přerušení těhotenství a tuto debatu zasadit do kontextu debaty světové, z níž částečně vychází.

V práci jsem nahlížela činnost *Hnutí pro život ČR* optikou oboru sociální práce a věnovala jsem se přesahům činnosti hnutí do této oblasti. V teoretické části jsem vymezila klientelu *Linky pomoci Hnutí pro život*, věnovala se jejímu ukotvení v odborné literatuře a popsala oficiální nabídku sociální pomoci této klientele v ČR.

Analýza textů přinesla dekonstrukci zdánlivých přirozeností a daností, které *Hnutí pro život ČR* jakožto hlavní reprezentant českého „prolife” aktivismu postuluje, utváří a udržuje při životě. Jedná se zejména o pojetí interrupce jako vraždy lidské bytosti, přirozenou touhu žen být matkami a povinnost mužů zabezpečit rodinu. Rétorika hnutí je v rámci aktivismu a snahy o celospolečenskou změnu často agresivní, expresivně a explicitně ofensivně se vymezující vůči potenciálním nepřátelům, kterými jsou „feministky”, nespolupracující gynekologové a nespolupracující partneři žen.

Z analýzy vyplynulo také to, že se členové hnutí výrazně vymezují vůči oficiální nabídce pomoci v ČR, proti byrokratickému aparátu a jeho nefunkčnosti. Hnutí ve svých textech vystavuje narativ o nefunkční sociální politice českého státu a o „slušných lidech”, kteří dle autorů textů nemají šanci dosáhnout na dávky státní sociální pomoci. *Hnutí pro život ČR* samo sebe chápe jako organizaci, která nahrazuje funkci, kterou by měl plnit stát v rámci sociální politiky.

Hlavním tématem, kterému jsem se v kritické diskurzivní analýze věnovala, byla otázka, zda se samo hnutí pojímá jako odborníka v oblasti

péče o těhotné ženy zvažující potrat. Z analýzy vyplynulo, že se hnutí nechápe tolik jako odborníka, ale spíše jako disidenta vymezujícího se vůči oficiálnímu proudu reprezentovaného mimo jiné i státním zřízením, které povoluje interrupce a nedostatečnou sociální podporou k nim ženy často nutí. *Hnutí pro život ČR* samo sebe postuluje jako disponující pravdou, která odkazuje k lidské přirozenosti. Touto pravdou je chápání interrupce jakožto odsouzeníhodného aktu, který je vždy v rozporu s morálkou.

SEZNAM ZDROJŮ

Literatura

1. BAKER, Ch. (2006). Slovník kulturních studií. Praha: Portál.
2. CAIN, L., P. (1979). Social worker's role in teenage abortions. *Social Work*. 24(1), s. 52-56. Oxford University Press.
3. CANNOLD, L. R. D. (2001). *The Abortion Myth: Feminism, Morality, and the Hard Choices Women Make*. Wesleyan University Press.
4. ČERNÝ, M., SCHELLEROVÁ, I. (2003). *Právní úprava umělého přerušování těhotenství*. Praha: Eurolex Bohemia.
5. FAIRCLOUGH, N. (1993). *Discourse and Social Change*. Polity Press.
6. FOUCAULT, M. (2002). *Archeologie vědění*, Praha: Herrmann a synové.
7. FOUCAULT, M. (1984). *The body of condemned*. Rabinow. Penguin Harmondsworth.
8. GRANBERG, D. (1981). *The Abortion Activists*. Guttmacher Institute.
9. GREENHOUSE, L., SIEGEL, R. B. (2012). *Before Roe V. Wade: Voices That Shaped the Abortion Debate Before the Supreme Court's Ruling*. Yale Law Library.
10. HÁJEK, Martin. (2014) *Čtenář a stroj. Vybrané metody sociálněvědní analýzy textů*. Praha: Slon.
11. HAVELKOVÁ, H. at al (2004). *Abc feminismu*. Brno: Nesehnutí.
12. HAVELKOVÁ, H. at al (2015). *Vyvlastněný hlas. Proměny genderné kultury české společnosti 1948–1989*. Praha: Sociologické nakladatelství.

13. HURSTHOUSE, R. (1991). *Virtue Theory and Abortion*. Philosophy and Public Affairs.
14. JACOBY, K. N. (1998). *Souls, Bodies, Spirits*. Praeger.
15. KULCZYCKI, A. (1999). *The Abortion Debate in the World Arena* (1999th ed.). Palgrave Macmillan.
16. LITTLE, M.,O. (1999). *Abortion, Intimacy, and the Duty to Gestate, Ethical Theory and Moral Practice* Department of Philosophy, Georgetown University.
17. LIVELY, D. E., & BROYLES, S. D. (2016). *Contemporary Supreme Court Cases: Landmark Decisions since Roe v. Wade*, ABC-CLIO.
18. LUKER, K. (1985). *Abortion & the Politics of Motherhood*. University of California Press.
19. MANNINEN, B. A. (2014). *Pro-Life, Pro-Choice: Shared Values in the Abortion Debate*. Vanderbilt University Press.
20. MATOUŠEK, O. at al. (2004). *Sociální práce v praxi specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Portál.
21. MCKEE, A. (2003). *Textual Analysis: A Beginner's Guide* (First ed.). SAGE Publications Ltd.
22. MILLS, S. (2004). *Discourse (The New Critical Idiom)*. Routledge.
23. MUNSON, Z. W. (2009). *The Making of Pro-life Activists: How Social Movement Mobilization Works* (Morality and Society Series). University of Chicago Press.
24. NEILL, A. S., & FROMM, E. (1960). *Summerhill: A Radical Approach to Child Rearing*. Hart Publishing Company.

25. NOVOTNÁ, V., SCHIMMERLINGOVÁ, V., NOVOTNÁ, V. (2009) Sociální práce, její vývoj a metodické postupy. Praha: Karolinum.
26. RUDY, K. (1997). Beyond Pro-Life and Pro-Choice. Beacon Press.
27. SCHIFFRIN, D. (1994). Approaches to Discourse (Blackwell Textbooks in Linguistics). Wiley-Blackwell.
28. SOKAČOVÁ, L. (2005). Komu patří embryo? Pohledy hnutí pro život a pro svobodnou volbu na problematiku interrupcí. Diplomová práce. Praha: FSV UK.
29. VAŠÁT, P. (2009). Kritická diskurzivní analýza: sociální konstruktivismus v praxi. Centrum aplikované antropologie a terénního výzkumu (CAAT). Katedra antropologických a historických věd FF ZČU.
30. VANDERFORD, M. L. (1989). Vilification and social movements: A case study of pro-life and pro-choice rhetoric. Quarterly Journal of Speech.
31. ZÁBRODSKÁ, K. (2009). Variace na gender: poststrukturalismus, diskurzivní analýza a generován identity. Academia.

Internetové zdroje

32. Církev.cz (2001). Pochod pro život.
Dostupné z: <https://www.cirkev.cz/archiv/010326-pochod-pro-zivot>
33. Ecclesia (2020). E32 | Jaroslava Trajerová: „Zákaz potratů nic neřeší.“
Dostupné z: <https://www.youtube.com/watchv=zNtIPPdXPzs>
34. Hnutí pro život ČR z.s. (2020). Časopis hnutí pro život.

Dostupné z: <https://hnutiprozivot.cz/casopis>

35. Hnutí pro život ČR z.s. (2020). Hlavní stránka.

Dostupné z: <https://hnutiprozivot.cz/>

36. March for life (2021). National march for life.

Dostupné z: <https://marchforlife.org/national-march-for-life/>

37. Občanský institut (2021). O nás.

Dostupné z: <http://www.obcinst.cz/o-obcanskem-institutu/>

Právní normy

38. Zákon č. 68/1957 Sb. ze dne 19. prosince 1957, zrušeno dnem 1. 1. 1987. Sbírka zákonů, částka

39. Zákon č. 66/1986 Sb. ze dne 3. listopadu 1986. Sbírka zákonů, částka 22.

40. Zákon č. 256/2001 Sb. ze dne 1.1.2002. Sbírka zákonů, částka 98.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autorky: Lenka Kejíková

Studijní program: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Činnost Hnutí pro život ČR a zkoumání jejího možného přesahu do oblasti sociální práce

Počet stran (bez příloh): 54

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů české literatury a pramenů: 14

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 20

Počet internetových odkazů: 6

Počet znaků celkem: 77 750

Počet znaků původního textu: 68 079

Počet znaků přejatého textu: 9 671

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Rok dokončení práce: 2021

**Posudek vedoucího bakalářské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: Lenka Kejíková

Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: **Činnost Hnutí pro život ČR a zkoumání jejího možného přesahu do oblasti sociální práce**

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jaroslav Koťa

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 54

Počet stránek příloh: -

Počet titulů v seznamu literatury: 14 + 20 + 6

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

		2		
--	--	---	--	--

Oborová přílehlavost tématu

		2		
--	--	---	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		2		
--	--	---	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	1			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

		2		
--	--	---	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		2		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

		2		
--	--	---	--	--

Využití výzkumných empirických metod

		2		
--	--	---	--	--

Využití praktických zkušeností

0				
---	--	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	1			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

		2		
--	--	---	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	1			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Návaznost kapitol a subkapitol

	1			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

		2		
--	--	---	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty apod.)

		2		
--	--	---	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Proč autorka užila v textu anglické výrazy *prolife* a *prochoice* a nepoužila některý z českých ekvivalentů?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Autorka předložila k posouzení text pohybující se na hranici mezi sociální prací, politologií a medicínskými obory; zabývala se protipotratovými aktivitami v ČR. V teoretické části se zabývá charakteristikami hnutí, která jsou orientována na potratovou problematiku. První kapitola se věnuje obecným východiskům, druhá se zaměřuje na debatu v českém prostředí a představuje podrobněji klíčová hnutí a porovnání situací v USA a v ČR. V této kapitole je také rozebrána příslušná legislativa. Třetí kapitola je věnována činnosti *Hnutí pro život* z hlediska sociální práce; kde autorka podrobně popisuje specifické postavení tohoto hnutí, které je aktivní a operuje mimo oficiální státní struktury, což je důvod proč její sociální a psychologická pomoc není regulována legislativou (autorka na základě zahraničních pramenů poukazuje na momenty krizové pomoci těhotným, otázky kontaktu se sociálním pracovníkem apod. s. 30 – 33); podrobně je mapována škála pomoci, které může být těhotné ženě věnována.

Od 4. kapitoly je popsán výzkum, který vzhledem k pandemii covid-19 proběhl jako diskurzivní analýza dokumentů hnutí, z nichž vyplývají politiky těchto hnutí, včetně jejich cílů, záměrů, psychologických manipulací a technik, s nimiž se u podobných hnutí setkáváme v řadě zemí. V tzv. praktické části (od s. 40) je provedena krátká diskurzivní analýza textů *Hnutí pro život*, která poukazuje na klíčové argumenty a způsoby působení na veřejnost. Tato analýza je zajímavá, ale poměrně stručná; otázka je, zda by nebylo vhodné ji doplnit dalšími informacemi – i když předložený rozbor argumentace tohoto hnutí sui generis poměrně dobrý vhled do jeho ideologie a působení zcela jistě umožňuje. Přestože vedoucí práce autorce doporučoval v závěrech práce shrnout vztah zvoleného tématu práce ke studovanému oboru, poněvadž se jedná o interdisciplinární text; autorka se k poznatkům uvedeným v třetí kapitole nevrátila.

Doporučení k obhajobě: doporučuji*

Navrhovaná klasifikace: velmi dobře

Datum, podpis: 19.5.2021

doc. PhDr. Jaroslav Kořa

* nehodící se, škrtněte

**Posudek vedoucího/oponenta bakalářské/diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: **Lenka Kejíková**

Obor studia: **Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii**

Název práce: **Činnost Hnutí pro život ČR a zkoumání jejího možného přesahu do oblasti sociální práce**

Oponent práce: Mgr. Iveta Jelínková

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh):

Počet stránek příloh:

Počet titulů v seznamu literatury:

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

		x		
--	--	---	--	--

Oborová přiléhavost tématu

				x
--	--	--	--	---

Originalita tématu a jeho zpracování

				x
--	--	--	--	---

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

			x	
--	--	--	---	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

			x	
--	--	--	---	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

			x	
--	--	--	---	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

				x
--	--	--	--	---

Využití výzkumných empirických metod

				x
--	--	--	--	---

Využití praktických zkušeností

			x	
--	--	--	---	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

--	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

			x	
--	--	--	---	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

				x
--	--	--	--	---

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Návaznost kapitol a subkapitol					x
Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi					x
Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)					x

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Nemám otázky ani náměty k diskusi.

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Hlavním tématem předložené bakalářské práce je problematika zabývající se činností Hnutí pro život v ČR a za cíl si dává zkoumání jejího přesahu do oblasti sociální práce. Zvolené zaměření práce dle názvu práce odpovídá studovanému oboru, nicméně obsah práce nemá se studovaným oborem praktické žádné spojení.

Bakalářská práce je standardně dělena na část teoretickou a empirickou.

Teoretická část je postavena na čtyřech hlavních kapitolách, v nichž se autorka snaží přiblížit hlavnímu tématu práce. První kapitola předkládané práce pojednává o problematice Hnutí „prolife“ a „prochoice“. Druhá kapitola práce nám přibližuje debatu o potratech v českém prostředí. Třetí kapitola práce je prezentována pod názvem Činnost Hnutí pro život ČR v perspektivě sociální práce. Závěrečná kapitola teoretické části práce je zaměřena na definici kritické diskurzní analýzy.

Autorka se ve své práci zaměřila na určitě zajímavou problematiku, nicméně ji obsahově neprezentuje ve své práci v souladu se zaměřením na sociální práci. Práce obsahuje převážně informace, které souvisí s problematikou potratů a činností hnutí, jenž se potraty zabývá. Sociální práce jako taková je zmíněna pouze okrajově, i když téma jednoznačně z této disciplíny nabízí materiál, kterým se autorka ve své práci měla především zabývat, aby tak splnila podmínku souvislosti se studovaným oborem.

Jednotlivé kapitoly práce na sebe logicky nenavazují, text má spíše encyklopedickou podobu, a i když je psán čtivou formou, čtenář se ve velkém množství informací ztrácí.

Co se týká zdrojů, vidím problém v tom, že v některých částech práce nejsou uvedeny zdroje nebo jsou uvedeny nepřesně a poměrně hodně zdrojů samotných je ne příliš aktuálních, r. 1960, 1984, apod., což měla autorka v práci reflektovat.

Výzkumnou část práce tvoří šetření, pro které autorka zvolila metodu kvalitativního výzkumu, formou kritické diskurzní analýzy článků Hnutí pro život v ČR. S metodou Kritické diskurzní analýzy nás seznamuje již v teoretické části práce. Praktická část práce s názvem kapitoly Kritická diskurzní analýza článků Hnutí pro život ČR dále obsahuje podkapitoly Přírozenost a Protivník a „Hnutí“ jako odborník a zachránce. Cíle výzkumu, záměr bádání autorky není v práci vydefinován.

Jak je výše zmíněno, autorka zvolila metodu kritické analýzy článků Hnutí pro život ČR. Jedná se o články, které se zabývají problematikou interrupce, protipotratovou agendou, apod. Sociální problematika či jak je uvedeno v názvu práce přesah do oblasti sociální se zcela vytrácí. Stejně jako teoretická část práce, ani část praktická nenese prvky sociální problematiky i když nelze opomenout, že se samotnou analýzou se autorka dobře vypořádala a informace z ní vyplývající jsou zcela určitě zajímavé. O to více je na škodu práce, že není prakticky zaměřená ke studovanému oboru.

K formální stránce práce – u číslování kapitol a podkapitol za posledním číslem neděláme tečku. Chaoticky jsou číslovány podkapitoly práce

Doporučení k obhajobě: **nedoporučuji**

Navrhovaná klasifikace: **3 – 4 dle obhajoby**

Praha, 18. 5. 2021

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'I. Jelínková', written in a cursive style.

Mgr. Iveta Jelínková